

Casetă explicativă

Ritmul de creștere al PIB potențial

Produsul intern brut (PIB) potențial este definit, conform Casetei explicative 2 din Raportul asupra inflației din august 2005, ca fiind nivelul PIB care nu generează presiuni asupra inflației. Excesul de cerere, respectiv diferența dintre PIB efectiv realizat și PIB potențial, este generator de presiuni inflaționiste deoarece, în final, răspunsul ofertei agregate se materializează în parte prin creșteri efective de producție și în parte prin creșteri ale nivelului agregat al prețurilor.

Reprezentând măsura excesului de cerere din economie, deviația PIB de la nivelul potențial este relevantă pentru stabilirea conduitei politicii monetare. Pe parcursul orizontului de prognoză politica monetară urmărește să direcționeze inflația către ținta stabilită, prin gestionarea cererii agregate. În plus, proiecțiile referitoare la nivelul PIB pe parcursul orizontului de prognoză se realizează pe baza deviației PIB rezultate din proiecție și a nivelului PIB potențial pe termen mediu.

Caracteristicile conceptului de PIB potențial diferă în funcție de orizontul de timp considerat. Pe termen lung, PIB potențial este determinat de caracteristicile instituționale și structurale din economie, respectiv factori demografici ce afectează forța de muncă, procesul investițional, productivitatea totală a factorilor de producție etc. Această interpretare corespunde valorii de echilibru pe termen lung (*steady-state*) a ratei de creștere a economiei din modelele neoclasice. Modificările acestei valori se produc de regulă pe perioade de timp relativ îndelungate și numai ca urmare a schimbărilor semnificative și de durată ale condițiilor fundamentale ale economiei.

Pe termen mediu, ritmul de creștere a PIB potențial se poate abate de la valoarea sa de echilibru pe termen lung, către care tinde să revină după epuizarea efectelor unor factori cu acțiune temporară. Printre factorii care afectează pe termen mediu variația ritmului de creștere a PIB potențial se numără influxurile de investiții străine directe (incluzând, în cazul României, pe cele generate de fondurile structurale care vor fi acordate de către Uniunea Europeană începând din anul 2007), migrația temporară a forței de muncă, variația potențialului agriculturii sub influența factorilor climatici⁵⁵.

PIB potențial nu este direct observabil din datele referitoare la PIB real efectiv. Determinarea sa este o problemă dificilă în orice economie, cu atât mai mult în cele emergente, aflate într-un proces accelerat de transformare structurală. Ea se realizează indirect, pe baza unor informații oferite de evoluția unor variabile macroeconomice observabile: inflație, rata dobânzii, cursul de schimb, rata șomajului etc. Ca urmare, orice estimare a PIB potențial este însoțită de o anumită incertitudine. Aceasta afectează cel mai puternic perioadele recente, pentru care se pot obține estimări mai precise abia după revizuirea datelor statistice publicate inițial privind PIB efectiv și prin încorporarea noilor informații apărute în timp. În plus, pentru măsurarea PIB potențial în România există dificultăți specifice, care sporesc incertitudinile: eșantionul redus de date disponibile se referă la o perioadă cu modificări structurale frecvente și de naturi diferite și care nu cuprinde un ciclu economic integral.

Pentru măsurarea PIB potențial în România, în cadrul BNR au fost realizate estimări utilizând mai multe metode (funcție de producție, filtre cu componente neobservabile, autoregresie vectorială structurală)⁵⁶. Rezultatele obținute indică accelerarea ritmului de creștere a PIB potențial anual din anul 2000 până în prezent. În perioada 2003-trimestrul II 2006, estimările plasează ritmul de creștere al PIB potențial în intervalul 5,5-6,4 la sută pe an. Aceste rezultate sugerează pentru anii 2006-2008 menținerea ritmului de creștere al PIB potențial la valori aflate în jurul cifrei de 6 la sută.

⁵⁵ Inflația CORE2, considerată componenta inflației IPC care răspunde direct excesului de cerere, este definită excluzând prețurile alimentare volatile – legume și fructe proaspete, ouă (vezi Casetă 1 din Raportul asupra inflației, august 2005).

⁵⁶ Studiul cu privire la estimarea PIB potențial în România este în curs de publicare în seria de Caiete de studii ale BNR.